

ELİF ŞAFAK

BÖLÜN MÜŞ

BİR DÜNYADA

AKIL

—
Deneme
—

SAĞLIĞIMIZI

NASIL

KORURUZ

Strasbourg doğumlu **Elif Şafak**, çocukluğunu ve gençliğini Ankara, Madrid, Amman, Köln, İstanbul, Boston, Michigan ve Arizona'da geçirdi. ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nü bitirdi, yüksek lisansını aynı üniversitede Kadın Çalışmaları Bölümü'nde, doktorasını ise Siyaset Bilimi alanında tamamladı. Türkiye, ABD ve İngiltere'de üniversitelerde dersler verdi. 2018 yılında Oxford Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Avrupa Edebiyatı Weidenfeld Kürsüsü'ne misafir öğretim üyesi olarak edebiyat ve sanat seminerleri vermek üzere seçildi. Oxford/St. Anne's College onursal üyesi olan Şafak ayrıca Bard College'dan da fahri doktora unvanına layık görüldü.

İlk kitabı *Kem Gözlere Anadolu* (öykü) 1994'te yayımlandı. İlk romanı *Pinhan*'la 1998 Mevlânâ Büyük Ödülü'nü aldı. Bunu, *Şehrin Aynaları* (1999) ve Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü'nü kazandığı *Mahrem* izledi (2000). Ardından her ikisi de çok satan ve geniş bir okur kitlesine ulaşan *Bit Palas* (2002) ve *Araf* (2004) yayımlandı.

Med-Cezir'de (2005) kadınlık, kimlik, kültürel bölünme, dil ve edebiyat konulu yazılarını topladı. 2006'da senenin en çok okunan kitabı olan *Baba ve Piç* yayımlandı. Sonrasında aylarca satış listelerinden inmeyen ilk otobiyografik kitabı *Siyah Süt*'ü yazdı.

Doğan Kitap tarafından 2009 yılında yayımlanan *Aşk*, Türk yayıncılık dünyasında önemli bir rekora imza atarak, en kısa sürede en çok satan roman oldu, yayımlandığı günden bu yana 1 milyon sattı. 2019 yılında BBC'nin Dünyamızı Şekillendiren 100 Roman listesine girdi.

Tüm eserlerinden seçkiler niteliğinde olan *Kâğıt Helva* (2009), gazete yazılarından derlediği *Firarperest* (2010), İngiltere'ye göç etmiş Türkiyeli bir ailenin dramını anlattığı *İskender* (2011), yine gazete yazılarından derlediği *Şemspare* (2012), 16. yüzyıl İstanbulu'nda Mimar Sinan'ı, çırağını ve bir fili merkeze alan *Ustam ve Ben* (2013), yılın en sevilen romanlarından *Havva'nın Üç Kızı* (2016), denemelerden oluşan *Sanma ki Yalnızsın* (2018), *Aşk* romanından uyarlanan *Aşkın Kırk Kuralı* (2019) ve kalbi duran bir hayat kadınını anlattığı *On Dakika Otuz Sekiz Saniye* (2019) Doğan Kitap tarafından yayınlandı. *Şafak On Dakika Otuz Sekiz Saniye* romanı ile Blakcwell Yılın Kitabı Ödülü'nü aldı ve Booker Ödülleri finalist oldu. Roman ayrıca *The Times* tarafından önerilen 50 romandan biri oldu ve *The Economist*'in Yılın En İyi Kitapları Listesi'ne girdi.

2020 yılında *How to Stay Sane in an Age of Division* ve 2021'de *The Island of Missing Trees* kitapları okurla buluştu. *The Island of Missing Trees* The Costa Roman Ödülü ile The Women's Ödülü kısa listesinde ve RSL Ondaatje Ödülü 2022 uzun listesinde yer aldı; ayrıca Reese Witherspoon Kitap Kulübü'ne seçildi.

2010 yılında Fransa'nın Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres madalyası ile ödüllendirilen, eserleri elli dile çevrilen ve *The New York Times*, *The Washington Times*, *The Financial Times*, *The Guardian*, *Le Figaro* gibi önde gelen yayın organlarında hakkında çok sayıda edebi inceleme yazısı çıkan; aynı zamanda uluslararası basında makaleler yazan Elif Şafak'ın romanları, Penguin, Random House, Rizzoli, Flammarion, Keın&Aber gibi dünyanın en önemli yayınevleri tarafından yayımlandı.

Şafak, 2017'de Margaret Atwood ile Norveç merkezli Future Library'ye (Geleceğin Kütüphanesi) 100 yıl sonra okunmak üzere eser bırakacak yazarlar arasında seçildi. Amerika'nın etkili yayın organlarından Politico tarafından dünyayı daha iyi bir yer yapacak 12 kişiden biri olarak belirlendi. İki kez yaptığı TEDGlobal konuşmaları, 9 milyon izlenmeye ulaştı. PEN Nabokov gibi pek çok yarışmanın jürisinde yer aldı ve 2019 yılında Wellcome Ödülü'ne başkanlık yaptı. Aynı yıl Royal Society of Literature (Kraliyet Edebiyat Derneği) üyesi ve başkan yardımcısı seçildi. 2020'de The Orwell Ödülü jüri üyesi oldu. ECFR'nin (Avrupa Dış İlişkiler Konseyi) de kurucu üyesi olan Elif Şafak 2021 yılında Halldór Laxness Uluslararası Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

YouTube kanalı Say Your Word'de düzenli olarak kelimeler üzerine düşüncelerini paylaşan Elif Şafak, Londra ve İstanbul'da yaşamakta, eserlerini İngilizce ve Türkçe yazmaktadır.

BÖLÜN MÜŞ BİR DÜNYADA AKIL SAĞLIĞIMIZI NASIL KORURUZ

Yazan: Elif Şafak

Çeviren: Omca A. Korugan

Editör: Senem Kale

Yayın hakları: © 2022 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ekim 2022 / ISBN 978-625-8215-47-2

Sertifika no: 44919

İllüstrasyonlar: Huban Korman

Kapak tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Sayfa uygulama: Taylan Polat

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi. A Blok Kat: 2

34310 Haramidere-İstanbul

Tel. (212) 412 17 00

Sertifika no: 44452

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Bölünmüş Bir Dünyada
Akıl Sağlığını
Nasıl Koruruz

Elif Şafak

Çeviren: Omca A. Korugan

 Doğan
Kitap

İçindekiler

35 Hayal Kırıklığı ve Kafa Karışıklığı

75 Kaygı

85 Öfke

95 Duyarsızlık

103 Enformasyon, Bilgi, Bilgelik

Stanbul'daki ilk günümdü; şimdi artık çok eskilerde kalmış, esintili bir Eylül akşamı. Serde gençlik ve yazar olma hevesi, ne adını koyabildiğim ne de görmezden gelebildiğim bir içgüdünün peşinde, hiç kimseleri tanımadığım bu şehre taşınmış ve Taksim yakınlarındaki o en sıkışık, kaotik ve kozmopolit mahallelerden birinde minicik bir daire kiralamıştım. Dar sokağın karşısındaki kahvehanede atılan zarların tahta tavlada yuvarlanışını, yoldan geçen kendi halinde bir yayanın elindeki sandviçi kapmak için ok gibi fırlayıp pikeler yapan martıların çığlıklarını duyabiliyordum evden. Ama şimdi gecenin geç bir saatiydi; kahvehane kapanmış, martılar çatıların üstüne tünemişti. Pencerelerimde ne perde ne de

jaluzi vardı ve ben dışarıdaki sokak lambasının solgun ışığına bulanmış halde, kitaplar ve kâğıtlarla dolu bir karton kutunun üstünde oturmuş, uyumayan şehrin seslerini dinliyordum. Bir ara içim geçmiş olmalı, zira bir bağırsık çağırışla uyandım.

Dışarı baktım, oradaydı işte; bir elinde tuttuğu topuğu kırılmış ayakkabının diğer tekini inatla giymeye çalışarak, öfkeli bir topallamayla sokaktan aşağı yürüyordu. Kısa bir etekle ipek bir bluz vardı üstünde. Uzun boylu bir trans kadın. Mahallede cinsel azınlıkların yaşadığını biliyordum; buralar şehrin nispeten daha hoşgörülü bölgelerindendi ne de olsa ama sosyal önyargıların ve sistematik ayrımcılığın gölgesi burada bile düşüyordu yaşam biçimlerinin ve geçim yollarının üstüne. Başka iş imkânları olmadığından, bölgedeki transeksüel topluluğunun birçok mensubu ya sokakları arşınlayarak seks işçiliği yapıyor ya da İstanbul'un gece ekonomisini oluşturan barlar, kulüpler ve pavyonlarda çalışıyordu. Hızlı bir soylulaştırma sürecinden geçen ve buralara bir taş atımı

mesafede olan kimi mahallelerden polis zoruyla uzaklaştırılmışlardı ama benim sokağımda, yani Kazancı Yokuşu'nda, hâlâ birbirine sıkıca kenetlenmiş, hatırı sayılır büyüklükte, mağrur bir topluluk vardı.

Penceremin altından geçtiği sırada kadının kendi kendine konuştuğunu duydum ve monoloğunun içinden bazı kelimeleri yakalayabildim. Birileri –belki bir sevgili, belki de bütün şehir– kötü davranmıştı ona, haksızlık etmişti. Üzgündü ama daha çok da öfkeliydi.

Yağmur başladı ve damlalar sıklaştı,
tıp, tıp, tıp.

Tek bir topuk yankılandı kaldırım
taşlarında, tık, tık, tık.

Sokağın sonunda köşeyi dönene dek baktım arkasından. Hayatımda hiç böylesine gözle görülür şekilde yıkılmış ama yine de inatla yoluna devam eden bir kadın görmemiştim. Pencereyi açıp onunla konuşmadığım, iyi olup olmadığını sormadığım için suçlu hissettim kendimi. Ayrıca,

sanki kadının melankolisinin bulaşıcı olmasından korkmuş gibi, ilk tepkim geriye çekilip dairemin güvenli alanına sığınmak olmuştu, bundan dolayı da utanç duyuyordum. Beynime kazınıp kalmıştı aramızdaki benzerlikler ve karşıtlıklar. Yalnızlığı benimkinden hiç farklı değildi, bunu hissedebiliyordum. Oysa pervasızlığı benim çekingenliğimin tam zıddıydı. O İstanbul'dan bıkmıştı, bense daha keşfetmeye başlamamıştım bile. Ama daha da önemlisi, o güçlü bir savaşıyordu, bense yalnızca bir gözlemci.

Kutuplaşmış Dertli Dünyamız

O günlerin üstünden çok yıllar geçti. Artık İstanbul'da yaşamıyorum. Ama bugün, Londra'daki çalışma masamda oturmuş şu kutuplaşmış, dertli dünyamız hakkında bir şeyler yazarken, o anı, o kadını hatırlayıp öfke, yalnızlık ve yürek acısı üzerine düşünür buldum kendimi.

* * *

**Hikâyeler birleřtirir
bizi, anlatılmamış
hikâyelerse ayrı
düşürür.**

Contra Altus
Alto Cantabile
Soprano
Tenore
Basso

Pandemi. Koronavirüs yüz binlerce insanı öldürerek, milyonlarcasını işsiz bırakarak ve bildiğimiz yaşam biçimini un ufak ederek tüm dünyaya yayılırken, Londra'nın çeşitli yerlerindeki parklarda rastgele ilan panoları belirdi. "Bütün bunlar geçtiğinde, dünya nasıl değişmiş olsun istersin?" diye soruyordu ilanlar. *Bütün bunlar* ile ne kastedildiği açık değildi soruda; yoldan geçenlerin ne ima edildiğini kendi kendilerine çıkarmaları bekleniyordu – günlük rutininizin böyle birden altüst oluşu mu, giderek artan bu belirsizlik hissi ve gelecek korkusu mu, uzun vadeli ekonomik, sosyal ve muhtemelen politik sonuçlarıyla bu küresel sağlık krizi mi, nasıl ve ne zaman biteceği veya ileride başka bir viral hastalık salgınının olup olmayacağı hakkında kolay tahminler yapmadan insanlık olarak içinden geçmek zorunda olduğumuz bu tünel mi?

İnsanlar sorunun altına kendi yanıtlarını yazabilsinler diye panolar mahsus boş bırakılmıştı ve birçok kişi de yazmıştı. Oraya alelacele çiziktirilen bütün o yorumlar arasında bir tanesi

özellikle aklımda kaldı. Kalın harflerle şöyle yazmıştı birisi: “Sesim duyulsun istiyorum.”

Bütün bunlar geçtiğinde, sesimin duyulabildiği farklı bir dünyada yaşamak istiyorum.

Kişisel bir çığlıktı bu. Ama birçok açıdan, kolektif bir çığlık gibi de geliyordu insana.

“Kim duyar, ses etsem, beni melekler katından?” diye sormuş şair ve yazar Rainer Maria Rilke, yirminci yüzyılın başlarında yazıp yayımladığı *Duino Ağıtları*’nda. Farklı bir devirmiş o. Şimdi, yirmi birinci yüzyılda hem keskin çizgilerle bölünmüş hem de karman çorman olmuş bir dünyada saygınlık ve eşitliğe hasret kalmış, değişimin sürati ve teknolojinin ivmesi karşısında bunalmış bizlerin ortak hissiyatıysa şu: “Kim duyar, ses etsem, beni insanlar katından?”

Söyleyecek birçok şeyi, anlatacak özgün hikâyeleri olan insanlar çoğu zaman bunları yapmıyorlar çünkü sözlerinin kulak ardı edileceğinden korkuyorlar. Politik güçleri olmadığını, siyasetten ve aktif yurttaşlıktan büyük oranda dışlandıklarını hissediyorlar.

"Pandemiden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak, iyiden iyiye kutuplaşan dünyamız bir kavşakta ve hepimiz akıl sağlığımızı koruyarak hangi yolda yürüyeceğimizi bir an önce seçmeliyiz" diyor Elif Şafak.

Ardından da kafa karışıklıklarımıza, hayal kırıklıklarımıza, kaygılarımıza, öfkelerimize hatta duyarsızlıklarımıza ayna tutuyor. Kimlik, siyaset, ekonomi, teknoloji meselelerine dair sorular soruyor; enformasyonun, bilginin ve bilgeliğin verdiği cevapları tartışıyor.

Rilke, Kavafis, Steinbeck, Fromm, Bauman, Lessing ve Heidegger gibi pek çok düşünür ve sanatçı da, bu benzersiz sohbet eşlik ediyor.

QR kodu okuyun

Orijinal fiyatı görün

ISBN 978-625-8215-47-2

9 786258 215472

Doğan
Kitap